

پارادوکس استقلال و تصویب لایحه کاپیتولاسیون

۸ بهمن ۱۴۰۴ ساعت ۲۰:۰۹

نقد تضاد میان شعارهای استقلال طلبانه محمدرضا پهلوی و واقعیت تصویب قانون مصونیت قضایی مستشاران آمریکایی که منجر به تبعید امام خمینی (ره) و سرکوب شدید معترضان گردید.

فخرالدین روحانی در این بخش، تصویب لایحه کاپیتولاسیون در مجلس را نشانه‌ای از «سفلگی و خیانت» قلمداد کرده است: «او در شرایطی از استقلال کشور حرف میزد که قانون مصونیت مستشاران امریکائی و عوامل مربوط به آنها را با اعمال قدرت در مجلس فرمایشی خود به تصویب رسانده بود و بزرگترین عالم اسلامی را به جرم اعتراض بر این سفلگی و خیانت و قبول ننگ و ذلت از کشور مألوف تبعید کرد و گروه کثیری از طرفداران دانشمند و فاضل آن حضرت را در سیاه چال‌های قرون وسطایی محبوس و بعضی را سبانه زیر شکنجه‌های آنچنانی سر بر نیست کرده و به شهادت رسانده بود.»

این جمله، چکیده‌ای قاطع و تاریخی از فضای سیاسی و اجتماعی ایران در اوج ماجرای «کاپیتولاسیون در سال ۱۳۴۳» است. این عبارت، تضاد سهمگین میان ظاهر و باطن حکومت وقت را به تصویر می‌کشد:

تناقض ادعا و عمل: از یک سو، ادعای حاکمیت ملی و استقلال مطرح می‌شد، اما در عمل، با تصویب «قانون مصونیت مستشاران آمریکایی»، عملاً بخش‌هایی از حاکمیت قضایی کشور در برابر اتباع خارجی سلب شده بود. این عمل، به معنای تن دادن به یک امتیاز ننگین تاریخی (مشابه کاپیتولاسیون‌های دوران قاجار) بود که استقلال واقعی را زیر سؤال می‌برد. مقابله با مرجعیت: «بزرگترین عالم اسلامی» (اشاره به حضرت امام خمینی (ره)) به دلیل موضع‌گیری قاطع بر اساس مبانی دینی و ملی علیه این «خیانت»، نه تنها در برابر این قانون سکوت نکرد، بلکه هزینه سنگینی پرداخت نمود. تبعید ایشان از کشور، نشان‌دهنده شدت موضع رژیم در برابر هرگونه صدای مخالف بود.

سرکوب سیستماتیک: بخش پایانی به ماهیت برخورد با جریان همراه امام می‌پردازد. اشاره به «سیاه چال‌های قرون وسطایی» و «شکنجه‌های سبانه» نشان‌دهنده به کارگیری روش‌های خشونت‌آمیز و غیرانسانی برای حذف فیزیکی و روانی مخالفان سیاسی و ایدئولوژیک بود. این سرکوب‌ها نه تنها شامل زندان و تبعید، بلکه در مواردی منجر به شهادت یاران و طرفداران فعال ایشان گردید.

در مجموع، این نقل قول، تاریخ‌نگاری‌ای تلخ اما دقیق از شرایطی است که در آن، ادعای استقلال در برابر استیصال ناشی از

منبع. فخرالدین روحانی، اهرم‌ها: سقوط شاه و پیروزی انقلاب اسلامی، تهران، نشر بلیغ، ۱۳۷۰، ج ۱، ص ۸۴.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/50292/کاپیتولاسیون-لایحه-تصویب-استقلال-پارادوکس/50292>